

“ Non est mortale quod opto ”

Mesalia

ORGAAN VAN DEN — — —
OUDHEIDKUNDIGEN KRING
— — VAN WUESTWEZEL

(VERSCHIJNT VIJF MAAL PER JAAR)

Zesde Jaargang

1931

Nr. 3

Oudheidkundige Kring van Wuestwezel

EERE-VOORZITTERS :

Baron R. de Kerchove d'Exaerde, Burgemeester van Wuestwezel.

Z. E. H. Raeymackers, pastoor-deken, Esschen.

VOORZITTER : Jos. Van der Jonckheyd, kosten-drukker.

ONDER-VOORZITTER : Arthur Bosschaerts, schoolhoofd, Gooreind.

SEKRETARIS : Karel Peeters, gemeentearchivaris.

SCHATBEWAARDER : Frans Verstraelen, schoolhoofd.

AFGEVAARDIGDE VAN 'T GEMEENTEBESTUUR : C. Theuns, schepen.

BESTUURSLEDEN :

E. H. J. Van Loenhout, onderpastoor.

Jozef Cools, onderwijzer.

Gustaaf Goris, onderwijzer.

Jozef Van den Zegel, schoolhoofd, Achterbroek.

BESCHERMENDE LEDEN :

Provinciebestuur van Antwerpen.

Gemeentebestuur van Wuestwezel.

Oudheidkundige Kring van Esschen.

Geschied- en Oudheidkundige Kring der Zuiderkempen.

Hoogerw. Mgr. Hoppenbrouwers, prelaat van Grimbergen.

Hoogerw. Mgr. S. Le Grelle, huisprelaat van Z. H. den Paus, Bibliotheek van het Vaticaan, Rome.

Gravin L. du Chastel de la Howardries, Hollain.

P. Vermoelen, lid der Bestendige Deputatie, Hoboken.

J. Schobbens, griffier der provincie Antwerpen.

Petrus Aerden, gemeenteontvanger.

J. Anthonissen, Kruisweg.

J. Berben-Van Beeck, IJzerenweglaan, Hoogboom-Cappellen.

J. F. Bevin, oud-leeraar H. B. S. Bergen op Zoom (Holland).

Alfons Beyers, Dorp, 100.

J. Blicke, Lange Herenthalsstraat, 26, Antwerpen.

J. Boeren, Dorpstraat,

A. Bogaert, gemeentesekretaris, Borgerhout.

Dr. V. Bosschaerts, geneesheer.

Ben. Braeckman, Graaf van Hoornstraat, 52, Antwerpen.

L. Braeckmans, drukker-uitgever, Brecht.

Eerw. Heer Kannunik Broeckx, pastoor-deken, Contich.

E. Brosens, Van Luppenstraat, 11, Antwerpen.

Wed. F. Breugelmans, Handelslei.

W. J. J. C. Bijleveld, archivaris, Leiden (Holland).

E. H. Celens, pastoor, Achterbroek.

E. H. G. Celis, conservator v. h. Folklore Museum, Gent.

Fr. Claes, conservator Musea «Steen» en «Vleeschhuis», Antwerpen.

Const. Cleiren, de Keyserlei, 55, Antwerpen.

Fr. Collin, Consciencestraat, 13, Antwerpen.

Louis Cools, Handelslei,

Armand Cosemans, Boudewijnstraat, 62, Antwerpen.

Jos. Cosemans, De Beuckerstraat, 17, Antwerpen.

R. Cuvillier, IJzerenweglaan, 60, Hoogboom-Cappellen.

Eerw. Zuster M. Damiana, klooster, Haasrode.

L. De Bie, Tuinwijk, Eekeren.

R. Debonnaire, tandarts, Merxem.

Gustaaf Deckers, Candidaat-Notaris.

E. H. C. De Clerck, Tolstraat, 54, Antwerpen.

E. H. L. De Coster, pastoor-deken, Eekeren.

E. H. Karel De Decker, onderpastoor, Berlaar.

Baron Fernand de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».

Jonkvrouw Gwendoline de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».

Baron Henri de Kerchove d'Exaerde, senator, Gent.

Jonkvrouw Marie-Claire de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».

Eerw. Heer Thierry de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».

J. De Ridder-Van Beeck, Statiestraat, 17, Waterloo.

V. De Ridder, avenue Brugmann, 159, Ukkel.

Dr. V. d'Espallier, Victor Jacobslei, 40, Berchem.

J. P. Dupont, Verbondstraat, 31, Antwerpen.

E. H. Kan. Dr. A. Erens, archivaris, abdij Tongerlo.

Festraets, Kerkstraat, 17, Mortsel.

E. H. Gagelmans, pastoor, Hulsen (Balen-Nethe).

Const. Goetstouwers, Calmpthoutsche Steenweg.

E. H. A. Goossenaerts, Legeraalmoezenier, Antwerpen.

Dr. J. Goossenaerts, Molenstraat 23, St. Amandsberg.

R. Govaert, onderwijzer, Gooreind.

Prof. Dr. L. Grootaers, hoogleeraar, Leuven.

M. Haesaert, Kerkeneind 73, Calmpthout.

E. H. Alb. Henderick, Schootenhof-Schooten.

Corn. Hens, maalter.

Jaak Hens, maalter.

WESALIA

Orgaan van den Oudheidkundigen Kring
van Wuestwezel

ABONNEMENTSPRIJS : 5 fr. per jaar ; Buitenland 10 fr.

Beheer : FRANS VERSTRAELEN (postcheckrekening n° 1656.25)

Redactiesekretaris : KAREL PEETERS, Wuestwezel.

Uit oude Studentenbrieven.

Michiel van Beeck,

STUDENT TE LEUVEN.

(1668-69)

Een gelukkig toeval deed ons tusschen een berg oude rekeningen een pakje brieven ontdekken, die eigenlijk behooren tot het privaatarchief der familie van Beeck. Hoe kwamen die daartusschen? Och, heel eenvoudig. Als sekretaris Peeter van Beeck opruiming hield in zijn werkkamer of zijn schrijftafel wat in orde bracht, werd alles zorgvuldig ingepakt, stevig met 'n koord omwonden en de pakken op 'n zolder weggeborgen. Men bemerkt goed aan de bundels, die we laatst classeerden, dat er geen onderscheid werd gemaakt tusschen officieele en private papieren, alles was samen ingebusseld, en zoo is dit pakje brieven dan ook onder scabinale en leenroerige bescheiden terecht gekomen. En die brieven zijn nu studentenbrieven! 't Zijn gemoedelijke epistels zoo pittig van stijl en zoo aangenaam om lezen, dat we ons bijna lieten verleiden ze hier in hun geheel weer te geven, ware het niet dat er veel stukken voortdurend zouden herhaald worden. We zullen dan maar alleen 't voornaamste vertellen en is er iemand, die er zooveel belang in stelt, dat hij een diepere studie over 't oud studentenleven zou willen maken, dan liggen de brieven altijd ter inzage en blijven we zelf ook graag te zijner beschikking, want wie weet, is het hier niet een zeldzame, misschien eenige verzameling.

We bezitten een bundel van 38 brieven, meestal geschreven door Michiel van Beeck aan zijn ouders in de jaren 1668-69. Doch laat ons eerst voorstellen.

De student en zijn familie.

Sekretaris Peeter van Beeck was in 1643 gehuwd met Anna van Elsacker. Ze hadden veel tegenslag met hun kinderen : Theodoor leefde slechts drie jaar (1644-47), Catharina overleed na enkele maanden (1646) en Michiel was nauwelijks een jaar oud, toen hij stierf (1647-48). Hun vierde kind groeide beter op, het was Frans, geboren in 1649, die later advokaat en sekretaris zou worden en van wien we ook eenige brieven hebben. Twee jaar daarna, in 1651, zag Michiel, onze student, het levenslicht. Later vergrootte de familie nog met twee zonen, Theodoor en Adriaan, en drie dochters, Maria, Anna en Catharina.

Frans, de oudste, had in 1668 reeds de Leuvensche universiteit verlaten en zette te Brussel zijn studiën voort bij een advokaat. Michiel zou hem te Leuven opvolgen, en aldaar beginnen met de studie der wijsbegeerte.

De Leuvensche Universiteit in de XVIIe eeuw.

De heer L. Grietens van Meerhout, (die een merkwaardige studie maakte over Primus J. F. Van Roey, welke ook gestudeerd had in het « Castrum ») zond ons volgende mededeeling, waarvoor we hem hartelijk danken.

De Alma Mater was toen in vier faculteiten verdeeld : Godgeleerdheid, rechten, geneeskunde en wijsbegeerte (gewoonlijk faculteit der Arten genoemd).

De studie der philosophie of Arten duurde twee jaren. Op het einde van het schooljaar, stelde de universiteit een kampstrijd in voor al de leerlingen die hun philosophie gedaan hadden. De faculteit der Arten vormde den 1^{en} trap van het hooger onderwijs. Men moest immers de lessen der philosophie 2 jaren hebben bijgewoond, wilde men in een andere faculteit aangenomen worden.

De faculteit der Arten had vier colleges of pedagogies, met name het *Castrum* (het Kasteel) ; *Porcus* (het Varken) ; *Lilium* (de Lelie) ; *Falco* (de Valk).

Die namen hadden deze colleges behouden van de huizen, die zóó genoemd werden, eer voormelde scholen er werden opgericht. Deze vier pedagogies voor de publieke lessen in philosophie of Arten werden erkend in 1446.

Ieder jaar kampten de studenten dezer 4 colleges onder elkaar naar het *primusschap* en werden ze volgens behaalde punten gerangschikt in de 1^e linie (Primus, 2^e, ... 9^e plaats), in 2^e linie (9 plaatsen), in 3^e linie (9 plaatsen). De overigen, die nog punten genoeg behaalden, werden gerangschikt in de reeks Postlineales, en de eerste in deze reeks heette : « primus academicus ».

Toeberheidselen.

Gelukkig was een zoon van moeders broër, Jan van Elsacker, (van Loenhout?) te Leuven als Minderbroeder, zoodat het gemakkelijk ging om inlichtingen te bekomen en ginder de zaken in orde te brengen. Peeter van Beeck schreef op 22 November 1668 een brief aan zijn neef, die echter juist op reis was. Bij zijn thuiskomst vond Jan het schrijven en beantwoordde het zoohaast hij al 't noodige nieuws vernomen had. Hij schreef dat hij had gesproken met «*mijn heer den President van 't Castro ende hem gevraecht naer costen, soo vande taeffele, alsoock eenige andere die welcke de studenten jaerlycx moeten betaelen. Deselve heeft mij geantwoort dat de costen vande eerste taefel sijn hondert ende vyfentnegentich guldens, vande tweede taeffel die welcke seer naer soo goet is als de eerste : hondert vieren viertig guldens, naer de derde taeffel en hebbe hem nyet gevraecht, aengesien die wat te slecht soude wesen.*» Neef van Elsacker had zijn boodschap goed gekwetent, beter dan men verwachten zou, want hij had reeds een beschermheer voor den nieuwen student gevonden en wel in den persoon van den President zelf, die een neef was van Pater Jubilaris Beringius, die dan weer een goede vriend was van onzen Minderbroeder! Oom van Beeck had echter keus inzake 't College voor zijn zoon. Zoo schreef Jan verder : «*ick hebbe noch een ander hooren spreken, alwaer UE. sone ten vuytersten wel soude wesen, het is eenen heer President vant Pels Collegie, alwaer dat particuliere studenten wonen, dewelcke hij oock particulierlyck onderwijst, wiens taeffel is tweehondert guldens.*» Tusschen haakjes vernemen we dat hij gezocht had «*naer een goet Borghershuyt*» maar ze vroegen er eveneens tweehondert gulden. Daar de sekretaris toch zinnens was eerst zelf eens naar Leuven te gaan, zoo zou neef Jan zijn oom dan wel verder inlichten en «*ondertusschen noch eenige andere commoditeyt vernemen.*»

Neef van Elsacker, die tijdens zijn vele reizen heel wat onder-vinding had opgedaan, kon niet nalaten zijn oom te waarschuwen tegen de onveiligheid der wegen. We zitten immers op 't einde der 17^e eeuw en 't zijn droeve tijden voor onze gewesten. Vanaf 1667 trokken de Franschen hier plunderend en moordend door, alles vernielend met het doel de Spanjaarden alle hulpmiddelen te ontnemen. Het spreekt vanzelf, dat de menschen schrik hadden zich op reis te begeven, wanneer men 't allen kant vernam, dat de wegen afgestroopt werden door de «*Christene Turken*» zooals men de Franschen in dien tijd noemde. Aldus lezen we in onzen brief : «*Hier is omtrent Lovon over 4 à 5 daegen eenen waegen geplundert door de soldaeten ende daeraff genomen acht hondert guldens allecnelyck in gelt, vande reste naer advenant.*» Om praktisch te zijn stelde neef Jan voor, dat oom van Beeck langs Mechelen zou passeeren en zou aankloppen bij zijn broeder en bij Pater Graven, den gardiaan, dewelke dan een paar religieuzen zou meêgeven tot Leuven.

Na de gebruikelijke « groetenissen » aan heel de familie sluit Jan van Elsacker zijn merkwaardigen brief, waarin ook nog vermeld staat, dat de studiën zouden aanvangen op 11 November. Zeker bij vergissing, want het schrijven is gedagteekend «*Loven, 28 November 1668*».

Michiel's eerste brief.

De sekretaris zal 't niet meer gewaagd hebben de reis naar Leuven aan te steken, na het verontrustend schrijven van zijn neef. Zonder nog iets tusschenin te vernemen, zien we dat Michiel op 4 December reeds zijn eersten brief naar huis schrijft. De koffers waren met het schip verzonden en, zooals dat gewoonlijk gaat, iets was er toch vergeten, onder meer acht boeken papier. Die waren echter spoedig achterna gestuurd, zoodat onze student al kon schrijven dat hij de «*acht boecken pampier* » ontvangen had. Hij had de groeten reeds overgebracht «*aen den Eerw. heere Govaerts vanwege Mompere ende syne Nichten en Moytien.* » De koffers waren goed aangekomen, 't had 25 stuivers gekost om ze van 't schip naar 't College te doen voeren. Natuurlijk vraagt een student naar geld — en geen enkel schrijven zal aan die gewoonte te kort blijven — waren het anders wel studentenbrieven? En de spitsvondigheid, om de juiste motieven te vinden, die de vraag moeten rechtvaardigen, faalt bij geen enkel student. Ook bij Michiel van Beeck niet. Hier heet het «*dat het gelt hetwelck Mompere mij hadde gegeven seer begint te minderen. Aengesien nu noch niet eenen dach gepasseert is oft hebbe wat moeten vuyt geven, soo aen gebreken dewelcke my tot noch toe sijn daegelyckx voorgekomen, soo aen hout hetwelck hier seer costelyck is want men aen elcken mutsaert wel seven oortiens moet geven, noch soo hebbe gegeven aen mijne schoenen eenen pattacon (= 3 gulden) ende 37 stuyvers aende Universitijt om te worden geintituleert.* » Om zijn ouders de volgende maal niet te verrassen schreef hij reeds «*soo wort er gesijt als dat men, in den tijt van eene maendt ofte ontrent vijf weeken, om dominus te worden eenen pattacon oft 3 gulden sal moeten geven, maer bidde dat Ul. mij niet gelieft te seynden als Hollansche schellingen ende dubbeltiens, want het verlies hier te groot is aen het gelt.* » Verder vraagt hij nog «*een paer mylen (pantoffels) dewelcke seer noot-saeckelijck sijn, want men tegenwoordich in ons collegie niet en siet dan dese draeghen door de koude.* » En over de studie — wel, dat is steeds in orde, wie zou er zichzelf beschuldigen? «*Wat dat mijne studie raect, hebbe, Godt loff, mijn devoir tot noch toe wel gedaen* (hij was er al 'n paar dagen!) *ende verhope tot in het leste te persevereren.* » De brief was geschreven «*tot Loven inder haest* » en gezegeld met rooden lak. Op den omslag stond heel plechtig : *Te bestellen inden Achtergael inde Veeckestraat tot Antwerpen, om voorts te bestellen aen M. Heer Peeter van Beeck sekretaris tot Wustwezel.* » Het port was niet betaald!... Zou Peeter niet eens geglimlacht hebben bij het lezen van dien eersten brief van zijn «*geaffectionneerden soone?* »

Leuvensch nieuws en vraag om geld !...

De volgende brieven van Michiel draaien allen rondom de groote zaak : het gebrek aan species. Zijn vader hield goed een oog in 't zeil en eischte dat Michiel een voorbeeldig student zou zijn en blijven, daarom gaf hij hem niet te veel geld op zak, doch was er een ernstig verzoek, dan werd aanstonds het gevraagde naar Leuven gezonden. Op 1 Januari 1669, schreef de jongen een lief briefje, hij kon « *niet naerlacten van te kennen te geven de goede gesonthijt* » maar ging hij voort « *het gelt is teenmael vuytgegeven ende moet inden tyt van veerthien daeghen wederom aende Universityt om dominus te worden eenen pattacon distribueren.* » Om den moed er in te houden vraagt hij naar een zijner « *fluyten* », die kon men met het waschgoed meêgeven, dat hij nog niet ontvangen had, hij vreest echter dat het door de soldaten zou afgenomen zijn. De ziekte, die was opgehouden, begon zich opnieuw te verbreiden ter oorzake van het ongezond weder, doch in 't college hadden zich nog geen gevallen voorgedaan. Het nieuws van den dag : « *De borgers sijn hier seer in vreesse, want men hier anders niet en seyt, dan dat voorseker tusschen onse Spacn-sche Nederlanden ende Koninck van Vranckryck den oorlogh sal worden gedeclareert* »

Den 6ⁿ Januari meldt Michiel de ontvangst van zijn « *fluyte* » en wederom 't zelfde liedje, hij heeft van doen : « *een pattacon voor den eenen Professeur denwelcken met het vierendeel jaers moet betaelt worden,* » want de pattacon, dien vader met dat doel gezonden had, was opgekocht aan hout « *als aen andere gebreecken* » verder is er nog geld nodig voor de wasschers, voor nieuwe schoenen en andere « *nootsackelijkheden.* » 't Is zeker dat vader die noodzakelijkheid niet zoozeer zal ingezien hebben als de zoon, want er kwam geen antwoord. Dan maar opnieuw aangeklopt. Na de gebruikelijke melding van goede gezondheid en hetzelfde van « *altmael* » verkoopt te hebben zegt Michiel, dat hij zeer verwonderd is geen antwoord ontvangen te hebben.. Bovendien was hij « *in groote benauthyt, aengezien den bode van Antwerpen door de soldacten de voorgaende weke is van syn goederen berooft ende vreesse oft misschien de myne daerby sijn geweest* ». Hij doet een beroep op « *alle vrintschap* » van toch maar wat geld te zenden evenals een paar « *muylen* » (pantoffels) *want de koude onverdraeghelyck is, om soo langhen tijt sonder vier met schoenen te wesen.* »

Van examen, « capoenen » en nog wat.

Meteen naderde nu ook de tijd, dat Michiel blijk moest geven van zijn vlijt en werkzaamheid. Vader had wederom geld gezonden voor hem alsook voor « *neef Michiel* » die bij de Minderbroeders studeerde. Met dezelfde zending ontving de student een partij « *capoenen* » (vetgemeste hanen) die hij moest overhandigen aan de heeren van 't College. Heer Govaerts, een vriend van den sekretaris, noodigde Michiel uit op het « *capoenenfeest* » maar de jongen be-

dankte zeer hoffelijk. Over het examen zelf weet Michiel niet veel te vertellen, over zichzelf spreekt hij niet, wel over den primus : « *dese is eenen van Antwerpen, met naeme Snellaert, dewelcke heeft gestudeert in het Vercken ende met een groote eer aengedaen sijnde is veretrocken naer Antwerpen.* » Later vernemen we bij toeval dat Michiel ook geslaagd was, dat hij 52 stuivers had betaald voor zijn « *intitulatie* » en dat hij een goede kamer gekregen had op « *den nieuwen bouw* ».

Student Heestermans van Zundert was einde Januari 1669 naar huis geweest en had een bezoek gebracht aan sekretaris van Beeck. Bij de terugreis kwam hij weder langs Wuustwezel, want Michiel had hem verzocht eens op vaders beurs te kloppen. En jawel, er kwam geld, maar ook een gepeperd briefje zooals we uit zoontjes antwoord kunnen opmaken. Hier volgt een brok uit Michiel's verweerschrift : « *Ick verstaen uit Mompeere's schrijven, als dat UL. quaet vermoeden van mijn heeft, dat ick mijn gelt onnuttelyck verquiste, waerover ick seer droef ben gheweest, want ick het niet uytgegeven hebbe ten sij aen nootsaeckelycke dinghen, dewelcke mij van noode waeren; nochte heb het niet verdroncken, aengesien ick ben gheweest, dat ick in den tijdt van vier weecken geen goet bier geproeft en hebbe, nochte mijnen voet in de herberghe gheset hebbe ende niet eenen stuyver daer aen gegeven hebbe. Daerenboven soo schyndt Mompeer te meynen, dat meer rechten hebbe overgeschreven als wij moeten betaelen, maer wilde, dat Mompeer dat eens ondersochte, want wij eens sevenender-tich stuyvers hebben moeten geven voorde Intitulatie ende noch eens twee en vyftich stuyvers om dominus te passeren.* »

Het gevolg was, dat Michiel in twee maanden geen cent meer vroeg. Dat was echter een taktiek, die niet vol te houden was en in een zeer deemoedig schrijven gaf onze student « *naer eene vrindelycke groetenisse* » een nauwkeurig overzicht van den financieelen toestand. De kas sloot met een overschot van 2 schellingen... Enkele dagen daarna was de koers nog gedaald... en de klacht luidde : « *want ick nu tegenwoordich al mijn gelt hebbe uytgegeven, uytgenomen eenen schellinck, soo dat ick mijn schoenen soude laeten lappen waert dat ick gelt hadde, dewelcke (schoenen) wederom teenemael beginnen te breken, daerenboven hebbe oock wederom pennen te coopen, ende wilde dat Mompeer mij liefde eenich gelt te senden voor een paar hand-schoenen om inden Somer te draeghen.* »

Er zijn zoo van die tijden die eentonig voorbijgaan, zonder bijzondere gebeurtenissen. Regelmatig kwamen geldzendingen te Leuven toe. De bode bracht het geld voor de mondkosten mee voor den Regent van het College. Vader schreef « *alsdat hij eens geren overcomen sou met onsen heer Pastoor* » en daar de toestand nu veel verbeterd was, seinde Michiel naar huis, dat ze nu gerust kunnen komen « *want de weghen nu seer ghesuyvert worden vande quaetdoenders, aengesien alle daegen eenige partijen wytryden omden wegh vrij te houden, ende binnen Loven placaten uytgegeven sijn, dat se vrijelyck moghen om-*

ver geschoten worden, daerenboven de gene eenighe schaede op den wegh sal lyden, hetselve sal moghen verhaelen op haeren Capitijn. »

Paaschwenschen. — Een broederlijk schrijven. — Ziekte.

Het hoogste kerkelijk feest liet Michiel niet voorbijgaan, zonder de « *wensinghe aen Mompere ende Mamere ende alle susters ende broeders van eenn salighen Paschen. »* Neef Michiel, de Minderbroeder, verzoekt, dat sekretaris van Beeck eens naar zijn ouders zou gaan en hen te vragen waarom ze niet antwoordden op zijn brieven « *aengesien hij nu tweemaal heeft gheschreven ende geen teecken wederom en krygt, soo dat hij meynt dat hij gelyck verlaeten is van synē ouders. »* En drie weken daarna luidde het weer « *dat hij nu noch niet eens een letterken ontfanghen heeft. »*

In de vrome Paaschwenschen aan de Wezelsche familie was broeder Frans niet begrepen, daar deze, zooals we gezegd hebben, op studie was te Brussel Op 1 Mei 1669 schreef Michiel een treffenden brief in 't Latijn, waarvan we de vertaling, — die E. H. Van Loenhout ons bereidwillig bezorgde — hier in haar geheel laten volgen :

Duurbare Broeder Frans,

Na U een gelukkig en zalig Paaschfeest gewenscht te hebben, kan ik niet nalaten — er toe gebracht door de broederlijke liefde die ons bindt — U te schrijven, opdat uw genegenheid voor mij — door mijn lange afwezigheid misschien wat verzwakt — erdoor vernieuwd en versterkt worde. Maar ik ben zeker, dat die genegenheid, in plaats van te verminderen, nog vermeerderd zal zijn : Ik beken wel wat nalatig geweest te zijn in het schrijven, maar dat ligt niet zoozeer aan mij, dan wel aan de studiën. Geloof me, wij hebben geen rust, heele dagen zijn we benomen door de scholen en de studie. De tijd voor ontspanning is gering, ja we hebben zelfs omtrent geen tijd om te slapen. 's Zondags en op de feestdagen hebben wij, de jongeren, tot 3 uren 's namiddags geen tijd om uit te gaan, we mogen enkel de vespers zingen en in boeken bladeren op ons kamer, en daarna kunnen we te voet terug naar de broederschap (= studentengenootschap) en het College. Dat wij bij de studie der « *Summa Summarum* » ook een streng Karthuizersleven leiden zullen al onze medebroeders eenparig toegeven en bekennen. Maar U al die genoegens en deze zwarigheden in 't breed beschrijven zou ons te ver voeren. Daar we hoorden, dat onze vader met Mr Pastoor naar Leuven zullen komen, dring ik erop aan, dat ook gij zoudt trachten de toelating te bekomen om met hen mij te komen opzoeken, opdat ik alzoo beter in gesproken woorden U kunne uitleggen wat ik in brieven niet kan doen.

Voor 't overige weet, dat ik en al de andere, 't is te zeggen Heestermans en Wachtmans hier nog in goede gezondheid zijn; zij wenschen U een allergelukkigst Paaschfeest en hopen U binnen kort te Leuven te zien.

Hiermee blijf ik

Uw dienstwilligste en toegenegenste Broeder.

Onze student onderhield flink zijn gewoonte van om de veertien dagen een brief naar huis te zenden. Telkens had hij wat van doen, dan waren het kousen, een andere maal schoenen of een hoed, doch de vraag naar geld was niet zoo groot meer als in 't begin, zoodat we wel mogen gelooven dat de studiën al den tijd zullen benomen hebben. Begin Juli had de ziekte hem te pakken. In zijn brief lezen we : « *Ick ben in veerthien daeghen niet wel te pas gheweest en heb den kost, denwelcken wij aen taefel kryghen niet konnen eten ofte verdraeghen, soo dat ick van groote slappichyt ghedwongen ben gheweest gedurig wat anders te koopen. Nochtans ick ben nu, Godt lof, wederom eenighsints wel te pas ende begin nu wederom eenighen smaeck in het eten te kryghen maer niet als te vooren.* » Door voortdurend ander voedsel te moeten koopen, was het geld nu toch op geraakt. Zeer bezorgd, als ze waren voor hun zoon, zonden zijn ouders aanstonds twee pond « *om de teiringhe in de borse teghenesen!* » en na zijn dank te hebben geuit, schrijft Michiel « *ick stelle alle myne hope op de compst van Mameer dewelcke soo ick wensch mijn beurse sal voorts genesen.* » — En verder lezen we : « *Ul. schrijft dat ick bij neef Vloers soude gaen om mijn een paer coussens ende hoet te helpen coopen, maer denselwe leyt nu sieck te bedde, soodat hij niet vuyt can gaen. Den hoet sal (ick) self wel koopen maer de koussens derve ick niet koopen, want sij mij bedrieghen souden ende sal daermede wachten totdat Mameer tot Loven sal comen, dewelcke ick sonder twyfel met moeytien sal verwachten.* »

Denk nu niet dat Michiel niet anders noodig had dan species voor mondkost en kleeding, ook de studie vergde geld. Niet alleen moesten elken trimester de professors betaald worden, doch daarenboven was er studiemateriaal te koopen. Zoo vinden we o. m. « *wenschte wel dat Mompeer mij drij oft vier gulden gheliefde te senden om een spheer te koopen, waer in wij nu alle daeghen sullen moeten gaen studeren ende ons seer noodich is, hetwelck ist dat Mompeer niet en kent, sal ghelieven eens te vraeghen aen den heer pastoor, die tselve wel kent.* »

Een « verlopen » student. — Leuvensche Kermis.

Mislukte reis naar Tongerlo.

Moeder had de lange en moeilijke reis naar Leuven ondernomen. Ze had nu zelf kunnen bevinden wat er noodig was voor de « uitrusting » van haar zoon. De kousen waren te vernieuwen, de studeerkamer was te kaal en moeder beloofde « *eenighe groote printen ofte belekens over te seynden om de camer wat te versieren.* » Met de « professours » was alles in orde — en vader had « *twce kaesen* » gezonden een voor Michiel en een voor kameraad Heestermans van Zundert.

Aan elke Universiteit vindt men van die studenten, die er alles doen behalve studeeren en die dan ook vroeg of laat de droeve gevolgen moeten ondervinden van het vroegtijdig rentenieren. Zoo is het thans, zoo was het vroeger. Student van den Berghe had te Leuven de plaat gepoetst en was langs Wezel gepasseert. Michiel vernam het

en voegde er zijn beschouwingen aan toe : « *ick meyne niet dat denselven lichtelyck wederkeeren sal, want hy tot Loven wat te seer gheholt (= gerold!?) heeft ende omtrent in den tijt van een maent niet scholen en is gheweest, ende alwaert saecken dat denselven wederkeerde en meyne niet dat hij lichtelyck wederom soude geadmitteert worden, omdat hij sonder oorlof syn selven soo lanck geabsenteert heeft ende sijn selven soo verlopen heeft.* »

Einde Augustus : Leuvensche kermis ! Men kan zich voorstellen wat dat moet geweest zijn voor heel die jeugdige bende. Het zal er aan studentenpret niet ontbroken hebben, we worden het zelfs nog gewaard aan de woorden die Michiel aan zijn ouders schrijft na de kermis en, hoe kon het anders, de beurs was ledig ! « *Dacrenboven soo dient dit mijn schrijven om Ul. te kennen te gheven, dat de Lovensche kermis nu ghepasseert is, dewelcke mij niet bij en heeft gebracht, maer ter contrarie de beurse geheel plat gemaeckt, aengesien wij onder ons ses oft sevenen goede cameraeden ons cerlyck gerecreëert hebben om onse studie niet te grooteren iever wederom aen te vatten.* » In een volgend schrijven drukt Michiel de vrees uit dat zijn beurs « *door de groote kranckheyt haeren geest wel soude geven.* »

De banden der vriendschap waren zeker zoo vast toegesnoerd, dat het bij deze kermis niet blijven mocht. Ze zouden op reis gaan, naar Brussel. En we denken al hoe Frans verlekkerd zal geweest zijn op het weerzien van zijn broër en de plezante kameraden, om met hen zijn Leuvenschen studententijd nog eens te herleven. Maar het « *perreyckel* » was te groot op den weg naar Brussel en daarom hadden ze met hun « *ses oft sevenen geresolveert naer Tongerlo te trekken.* » De brave zoon, die Michiel was, voegde er echter aanstonds bij « *maer niet tensij met den goeden oorlof van Mompeer.* » Als vader dan toch moest schrijven om zijn toestemming te geven, dan kon hij er terzelfdertijd wel « *twee pattacons reysghelt* » bijvoegen, want het vroolijk gezelschap « *zoude hier en daer noch eenighe dorpen gaen sien om sich wat te vertreden* » — aan de studie zou 't niet schaden, want, schrijft Michiel « *wij toch vier oft vyff daeghen oorlof hebben.* »

Het reisvoorstel had nog liefhebbers gevonden, de volgende week was er al spraak van « *thien oft twelf* » nu de reis vastgesteld was op den « *iersten dagh van Banis oft wel saterdaeghs te voren.* » Doch uitstel is dikwijls achterstel. Van de reis kwam niets terecht. Den 9ⁿ October schrijft de student « *de reyse naer Tongerlo die is onderbleven, want niemant daer naer mede woude gaen, seggende datter te groot peryckel was.* »

Benevens eenige kleine nieuwsjes en vraag naar ditjes en datjes, weet Michiel nog te vertellen, dat hij zijn gelukwenschen zal gaan aanbieden aan den regent van 't college « *aengesien den selven nu Rector Magnificus is ghecosen, hetwelck soo groote eer is, datter in dat Neerlandt grooter niet te becomen en is ende als plaetse van den Paus besit.* »

Kampstrijd. — De Primus uit « de Lelie ». Met Kerstmis naar huis !

Meteen brak November aan en moest er wederom geld zijn voor de inschrijving om aan de kampstrijden deel te nemen. Michiel had te betalen om het « *bachelierschap te passeren* » : drie gulden en tien stuivers voor de inschrijving, vier gulden aan den regent en een halven pattacon voor de bibliotheek. Alvorens ondervraagd te worden moest de aspirant « *een briefken toonen van de professseurs alsdat sij van alles voldaan sijn.* » Thuis zorgde men voor de species alsmede voor « *eenen hemdrock, een paer ghebreyde socken en een paer hanschoenen.* » Zoo uitgerust kon Michiel den strijd aanvatten, die onder de studenten der vier colleges moest betwist worden. (Zie hooger.) Jammer voor hem, het « *Castrum* » kwam slechts op de tweede plaats, terwijl de « *Lelie* » den primus wegkaapte. Ziehier hoe Michiel dit nieuws meldt : « *Onse promotie dewelcke dit jaer gepasseert is, is mislukt, want wij den secundus en hebbe ghehadt ende de Lelie den primus, hetwelck meer te verwonderen als ie gelooven is, want den selven eenen Wael synde ofte om beters te segghen een Waeltien, niet veel grooter en is als onsen Adriaen ende ontrent seventhien jaer out, nochtans met sijn verstant wel 24 jaeren, want den selven soo heeft vuytgeschenen dat hij de andere veele noten ende voosen heeft te boven ghegaen. Maer het wort hem van eenighelyck wel ghegunt, aengesien hij eenen armen student is ende knecht van sijnen professeur ende gheboren ontrent 7 ueren van Ryssel. Daerenboven was soo onnoosel, dat hij, hoorende de klock trecken in sijn collegie ende, wetende van sijn primusschap, sijn selven heeft verstecken ende niet ghecomparceert is, door schaempte misschien, dat hij niet beter ghekleet en was, tensij heel laet sijnde op den dach, wanneer sij hem een beter ende treffelycker ghegeven hebben.* »

Het lijdt geen twijfel, dat Michiel en zijn vrienden niet zoo bedeesd zullen geweest zijn. Hun « *secundus* » zullen ze gevierd hebben, lijk dat na een kampstrijd past. In zoover, dat het geld voor inschrijving en professors naar de maan was. Voor het bacheliers-examen moest dan een nieuwe zending afgewacht worden, die echter al spoedig arriveerde.

Dien tijd heerschte de « *roode loop* » te Wuustwezel, Michiel vroeg aanstonds naar nieuws om te vernemen « *oft misschien deselve plaeghe tot onsen huyse is ghecomen.* » De volgende week, we zijn nu al half November 1669, vernam hij dat werkelijk « *den rooden loop in onsen huyse ghecomen is, waerover ich seer bedroeft ben ende in groote vrees.* »

Michiel voorzag zijn examen in 't begin van December en reeds den 4ⁿ kon hij de blijde tijding naar huis zenden, dat hij geslaagd was.

Een paar weken te voren had hij den wensch geuit met Kerstmis naar huis te komen, doch hij vreesde dat zijn ouders het niet geraden zouden vinden « *door het groot peryckel ende teircosten dewelcke sou-den vervallen, soo aen de waeghens als inde herberghe, maer en soude*

geen gelt aende waeghens gheven, want wij geheel sterck te voet tot Antwerpen souden komen ende op eenen dach ende halven thuyt wesen. »

Hiermede is ons verhaal ten einde.

Uit Michiel's verder leven zijn ons slechts twee feiten bekend : hij huwde Maria van Zeune en overleed in den bloei zijner jaren in 1689, op 38-jarigen ouderdom.

Hoe het na 1669 met zijn studie vergaan is, hebben we nog niet kunnen vernemen. Mogelijk valt er ons vroeg of laat nog een pak studentenbrieven in handen. We hopen het en met veel genoegen zullen we ze dan wederom aan onze lezers voorleggen.

K. PEETERS.

Prins Maurits van Oranje neemt « Woestwezel » onder zijn bijzondere bescherming.

(30 Sept. 1622.)

In de tweede helft der XVIe en in het begin der XVIIe eeuw was het in de Kempen één weg en weer trekken van plunderende troepen. Staatschen en Spanjaarden joegen elkander na, roovend en brandend. Het is geen wonder, dat onze gemeente van al die oorlogsgruwelen ruim haar paart gekregen heeft. We lagen immers omringd door versterkte plaatsen en kasteelen : Breda, Bergen op Zoom, Antwerpen en Hoogstraten. In 1609 kwam het tot een wapenschorsing (twaalfjarig bestand). Doch in 1621 herbegon de miserie. De Spaansche generaal Spinola belegerde in 1622 Bergen op Zoom en nam in 1625 Breda in. Onze gemeente was in bezit van den baron van Kessel, die in dienst was van de Vereenigde Provinciën; zoo kwam het, dat Prins Maurits schriftelijk beloofde aan zijn vriend, dat hij zijn heerlijkheid zou beschermen. De beschermbrief, dien we hier overdrukken, berust op het gemeentearchief.

K. P.

*MAURITS, bij der gratiën Godts, Prince van Orangnen,
Grave van Nassau, enz.*

Allen Gouverneurs, Coronellen, Ritmeesteren, Capitainen, Officieren, Gemeynen Crychsluyden te voet ende te paerde en alle anderen in dienst vande Vereenichde Provinciën ende onder onse gehoorsaemheyt wesende, saluyt. Doen te weten dat Wij omme seeckere goede consideratien ons daertoe moverende, genomen hebben ende nemen midts desen in onse besundere bescherminghe, protectie ende sauvegarde, de heerlyckheyt, huys ende Hoff van *Woestwezel* metten kercken enden molen daeronder gehoorende, toecomende den heere Baron van Kessel, Generael van d'Artillerie der Vereenichde Nederlanden, met allen den Innegetenen pachters ende huysluyden vanden, hare familien, huysinghen, schueren, stallingen, peerden, bestia-

len, groot ende cleyn vee, landen en vruchten, graenen, meubelen, soo inde huysen als inde kercke gevluht sijnde, houtgewasch ende allerhande boomen, wagens, kerren, land ende boerengereetschap ende voorts alle hunne andere roerende en onroerende goederen, geene uytgesondert, Omme voor alle geweld, plunderingen, rançonneringen, brandschattingen, schaden ende overlast van desertydts ruyteren ende knechten, beschut beschermpt ende bevrydt te sijn. Consenterende denselven Innegesetenen, pachteren ende huysluyden daerbeneffens datse tharer meerde verseckeringhe onse wapenen van sauveguarden sullen mogen doen aenslaen.

Ordonneren ende bevelen daeromme allen ende eenenyegeelycken alsboven wel expresselijck de Innegesetenen, pachteren ende hpysluyden vande voornoemde Heerlyckheyte, Huys ende Hoff van *Woest- wesel* ende den molen daer onder gehoorende, voortaan rustelyck ende vredelyck te laeten wonen, haere landen, bouwen, saeyen, maeyen ende gebruycken de vruchten daervan en t'effect deser volcomentlyck te doen ende laten genuyeten, sonder haer aen haere persoonen, familien, huysingen ofte andere goederen als voorschreven is, in eeniger manieren te plunderen, rançonneren, brandschatten, krencken, berooven ofte beschadigen, op pene va als overtreders van Onse expresse bevelen, daerover, anderen ten exempele, aendencklyck gestraft te worden.

Ende midts thoonende copie authentique deser, willen Wij deselve van soo goeder weerde te sijn als dese onse principale.

Gedaen op ons Casteel van Breda den lesten Septembris, XVIIe tweentwintich.

MAURICE d'ORANGE.

(Zegel verdwenen.)

Ons Eigen Hoekje.

Gouden priesterjubileum van Z. E. H. van Horenbeeck.

Onze geëerde medewerker was op 2 Juni ll. het voorwerp eener zoo algemeene als welverdiende hulde. Spontaan had elkeen geijverd om den jubilaris feestelijk en dankbaar te vieren. Geestelijke en gemeentelijke overheden, afgevaardigden van historische kringen en geleerde genootschappen, bestuursleden van plaatselijke instellingen, vereenigingen en bonden, allen waren op dien heuglijken dag te Gooreind om eensgezind den eenvoudigen priester, den taaien werker en flinken geschiedschrijver te huldigen. « Wesalia » mocht of kon niet ontbreken : de voorzitter van den Oudheidkundigen Kring dankte om de gewaardeerde medewerking van P. v. G. aan ons tijdschrift en bood hem een treffend hulde-adres aan, dat, onderteekend door het voltallig bestuur, gebonden was in lederen prachtband te samen met de vijf verschenen jaargangen van « Wesalia ».

Ook de pers stak hoog de lofbazuin en verkondigde wijd en zijd den « naem ende faem » van den hooggeachten Jubilaris. We drukken hier over wat de hoofdopsteller van de Antwerpsche « *Morgenpost* » na zijn bezoek te Gooreind aan zijn lezers vertelde :

« Ieder Sinjoor kent Gooreind, het stille gehucht bezijden de groote staatsbaan naar Breda, tusschen Brasschaat en Wuustwezel. In dit seizoen van 't jaar loopt de drukke steenweg aldoor als een grijs lint doorheen het zware groen van boom en heester; soms welst het bladerdak zoo dicht overheen de baan, dat het lijkt of de autobus suist door een tunnel die in de verte uitmondt in een opening van licht.

« Aan het eind der gooren », waar vroeger de met biez en riet begroeide moerassen eindigden, stappen wij af.

Aan de overzij van de oude « Postery » loopt een weg, een laan eigenlijk, die wordt afgesloten door het parochiekerkje van Gooreind. Dat huis hier, vlak erbij, is de pastorie, waar we den Z. E. H. van Horenbeeck vinden, die heden zijn gouden priesterjubileum viert.

De jubilaris geeft onmiddellijk den indruk, dat hij dagelijks, in volle oprechtheid, de woorden van den psalmist opzegt aan den voet van het Altaar : « ik zal opgaan tot den Heer die mijne jeugd verblijdt ». En de indruk van « jeugdigheid en blijdschap » wordt versterkt bij nadere kennismaking met dezen 75 jarigen priester. Klein van gestalte, tintelende oogen in een lachenden kop met zilverwit haar « à la brosse ». Onder het spreken heeft hij af en toe een kort en heftig gebaar dat beduidt : « da's allemaal niks, 't is de moeite niet erover te klappen. »

Zijn priesterlijke loopbaan begon te Antwerpen, op 't Kiel, nadat hij, Mechelaar van geboorte in de Rumoldusstad zijn studiën had afgedaan. Z'n broers en zusters leven nog allemaal : « 'nen taaien stam » lacht de pastoor.

Heel het Zuidkwartier lag nog in de luiers, toen de jonge leviet te Antwerpen aankwam. De Brederodestraat telde slechts enkele huizen. Michielskerk en Museum bestonden nog niet. Van aan de Balansstraat had men een onbelemmerd zicht op de Schelde. In 1882, na elf maanden, werd de E. H. van Horenbeeck overgeplaatst, als onderpastoor naar Sinte Geertrui, te Leuven.

Hier werkte hij gedurende 16 jaar, en benuttigde zijnen vrijen tijd aan geschiedkundigen arbeid, dien hij heel zijn leven trouw zou blijven. Goeie vriend van Jef Denijn, was hij in 1891, de eerste van het land om het beiaard-renouveau in te luiden met concerten op den ouden beiaard van Sinte Geertrui. De nota's die hij verzamelde over de oude abdij, welke haar naam gaf aan de parochie waarvan hij onderpastoor was, werden nooit uitgegeven. Ongetwijfeld zullen zij den toekomstigen geschiedschrijver van Ste Geertrui van veel nut zijn.

In 1898 kwam de E. H. van Horenbeeck terug naar Antwerpen, ditmaal als onderpastoor van Sint Michiels. Doch slechts voor een paar jaar, want in September 1900 werd hij benoemd tot pastoor te Gooreind, waar hij dus sedert 31 jaar het geestelijk heil der bevolking verzorgt. Hij was de tweede herder der kleine parochie, die in 1869 gesticht werd. Het vroeger liberaal raadslid van Antwerpen, Jozef Reyniers, had den noodigen grond geschonken, en bouwde kerk en gasthuis.

De nieuwe pastoor bouwde daar onmiddellijk een school bij, en moest het gasthuis tweemaal vergrooten. Toen hij te Gooreind aankwam, telde zijn parochie 600 zielen; thans zijn er 1500, meest werkvolk. Er zijn slechts 32 hoeven. Op het oud goed Reyniers staat thans het missiehuis der Franciskanessen, waaraan het noviciaat gehecht is. Er zijn een 150 zusters.

Reeds lang vóór den oorlog ijverde de pastoor voor een nieuwe kerk; de huidige is te klein en verkeert in zeer slechten staat. En ware er niet 1914 geweest, wellicht zou dat in orde geweest zijn.

Intusschen heeft de pastoor zijn geliefkoosde historische studie niet in den steek gelaten. In de « Bijdragen tot de Geschiedenis » van wijlen pastoor Goetschalckx plaatste hij artikels, en verder werkt hij regelmatig mee aan « *Wesalia* », waarin hij onder meer een « Geschiedenis van de Schuttersgilde van St. Christoffel » liet verschijnen.

Dat alles, heel dat arbeidszaam en stille leven, wordt vandaag gevierd, eerst en vooral door zijne parochianen, en dan door zijn vrienden en geestverwanten in de geschiedkundige belangstelling. En de E. H. van Horenbeeck kan nu nog zoo overtuigd afwijzen en beweren : « da's allemaal niks », wij huldigen in hem een onzer vele sympathieke priesters, die na de hoofdzak, de zielezorg, hun leven besteden aan het opsporen van het schilderachtig verleden onzer oude instellingen.

« Morgenpost » 2 Juni 1931.

« Wesalia » herhaalt nogmaals zijn welgemeende wenschen en hoopt nog lange jaren te mogen rekenen op de degelijke en alomtwaardeerde bijdragen van P. v. G.

Ad multos annos!

NIEUWSJES

Het 4^e Geschied- en Oudheidkundig Congres der Kempen, aansluitend bij dit van Turnhout (1922), van Brecht (1925) en van Gheel (1928), zal dit jaar gehouden worden te Esschen, tijdens de maanden Augustus-September.

Dit Congres met Tentoonstelling, toegankelijk van 16 Oogst tot 13 September, zal gewijd zijn aan het oud Gildeleven in de Kempen, zoo breed mogelijk opgevat, t. w. :

Schuttersgilden : voet- en handboog, bus;

Ambachten : corporatiën der leerlooiers en schoenmakers, wevers, kooplieden, timmerlieden, turfdragers, enz.;

Geestelijke Broederschappen : O. L. Vr. gilden, heiligenverenigingen, enz.;

Rederijerskamers;

Gezelschappen : Musschen- en mollengiïden, kegelspel, enz.

Het eigenlijke Congres wordt gehouden van 29 Oogst tot 1 September. Onze Oudheidkundige Kring zal er officieel vertegenwoordigd zijn.

— Onze aloude *Sint-Jorisgilde* zal op Zondag 27 September a.s. plechtig het nieuwe vaandel inhuldigen, dat haar geschonken wordt door haar koning, Baron Ferdinand de Kerchove d'Exaerde.

Het programma voorziet : 1. Wijding van het vaandel; 2. Overhandiging op het Gemeentehuis; 3. Optocht, waartoe alle Sint-Jorisgilden uit den omtrek uitgenoodigd worden; 4. Prijschieting 5. Premietrekking.

Ter aanmoediging wordt aan de deelnemende gilden de som van 1350 fr. uitgelooft aan premiën en prijzen.

— We vernemen met veel genoegen de stichting van den « *Geschied- en Oudheidkundigen Kring der Zuiderkempen* » met werkgebied de kantons Mol, Westerloo en Beringen (Limb.). Dat ook langs dien kant der Kempen een krachtige werking wordt ingezet, moet ons ten zeerste verheugen.

Moge de nieuwe Kring bloeien, we wenschen het en verhopende degelijke en hartelijke samenwerking.

BOEKENNIEUWS

J. LAUWERYS. *Gids voor Hoogstraten* (Houtsneden en teekeningen door K. Dufour). — 2^e uitgave — 1931. (123 blz. + 10 pl.) 5 fr.

Bondig historisch overzicht : wereldlijk en geestelijk Hoogstraten. Dat is het voorgerecht. De eigenlijke gids omvat twee deelen : een dat handelt over Hoogstraten's merkwaardigheden, een tweede, dat den bezoeker inlicht over de naaste omgeving der « stad ». De gebreken, die hier en daar te bespeuren vielen op de eerste uitgave, zijn nu weggetooverd. We hebben hier een « gids », die heel wat meer is dan z'n vele collega's uit andere steden en gewesten. Schrijver heeft zelf de gegevens flink nagespeurd en ingestudeerd, zoodat deze gids alleszins betrouwbaar is. Men zou echt eens naar Hoogstraten gaan om, door dit mooie boekje, dubbel te genieten van al het schoone, dat de « parel der Kempen » ons biedt.

En de omstreken? Wel, 'tgeen we in den gids vinden, kan volstaan voor een vluchtig bezoek. Dat was ook de bedoeling. « Wuustwezel » kreeg 2 blz. (110-111), 'n opsomming, die, op 'n paar bijzonderheden na, in orde is. (Kruisafdoening door Vander Weyden, is misschien wat veel gezegd; als natuurreserve heeft « Den Bleeken » wel voorrang op de drie vernoemde plaatsen.)

Hoogstraten mag fier zijn op z'n gids en nog meer op z'n onuitputtelijken « gids » in levenden lijve : E. H. Lauwerys. Platen en teekeningen mogen er zijn, ze geven gepaste afwisseling en nuttige versiering.

Besluit : een model-gids.

K. P.

JOZEF CORNELISSEN. *Nederlandsche Volks humor op stad en dorp, land en volk*. Deel IV (345 blz.) — Uitgeverij «De Sikkel» Antwerpen. 35 fr.

Id. Deel V. (110 blz.) Tafels en Registers.

Nog steeds nieuwe spotnamen. Thans zijn de overige Noord-Nederlandsche provinciën en Zuid-Afrika aan de beurt. Vervolgens een zeer eigenaardig hoofdstuk over « Verzonnen of fictieve plaatsnamen » (blz. 187-205). Ook de spotnamen op vreemde landen en volken zijn niet vergeten. (De Joden hebben het vooral te verduren in den humor van ons volk!) Om te sluiten (?) een veertigtal blz. « aanvullingen en verbeteringen », want de belangstelling voor dit standaardwerk was zoo groot, dat den schrijver uit alle gewesten aanvullende bijdragen werden gezonden. Ook vond hij gelegenheid om te putten uit bronnen, die hem vroeger onbekend of buiten zijn bereik waren gebleven. Elkeen zal er aan houden dit merkwaardig boek volledig en onverminkt te bezitten. Het is een echte « mijn » van folkloristisch materiaal.

K. P.

JOZEF CORNELISSEN. *Hagel, Hagelmissen, Hageloffers en Hagelkruisen*. (11 blz. + 2 pl.) Braeckmans — Brecht.

Sprokkelingen betreffende gewoonten en gebruiken, bijgeloof en verkerstende vormen in verband met Hagel en Onweder. S. tracht vele zaken te verklaren door te wijzen op gelijkaardige gebruiken enz. uit het Oud-Germanendom.

Vermits in onze gemeente thans nog een kadastrale wijk bestaat « Hagelkruisakker » en oude schepenbrieven eveneens dezen plaatnaam vermelden, is dit werkje ook voor ons wel niet zonder belang.

K. P.

D. BOEN. — *Geschiedenis van Calmpthout in 't kort geschetst door...*
Brecht. Braeckmans. 1931. — (96 blz. 10 fr.).

De volgende hoofdstukken komen er in voor : 1. Calmpthout in vroegere tijden. — 2. Oorsprong van den plaatsnaam « Calmpthout ». — 3. Over de schrijfwijze van den plaatsnaam « Calmpthout ». — 4. Oorsprong van Calmpthout's grondgebied. — 5. Ontginning en uitbating der eigendommen door de abdij. — 6. De kerken en kapellen van Calmpthout. — 7. Oorlogen, verwoestingen, plunderingen, plagen en besmettingen. — 8. Over het schoolonderwijs. — 9. Het zedelijk peil der jonkheid in vroegere eeuwen. — 10. Over de oude gilden. — 11. Calmpthout's wapenschild.

L. PHILIPPEN. — *Een vijftal oorkonden betreffende de Antwerpsche Beggijnen*. (In « Bijdragen tot de Geschiedenis ». XXII, blz. 129-147).

Voor ons is van belang de oorkonde n° I.

« 10 December 1246. — Johannes van Oorderen verkoopt de tienden van Wesele, (*Weszele* in den tekst) gekocht van Nicolaas van Grobbendonk aan het gasthuis te Antwerpen op voorwaarde aan de begijn Aleidis eene jaarlijksche rent van 2 sisters tarwe te verschaffen. »

Diercxsens — I 267 — publiceerde deze akte slechts gedeeltelijk, E. H. Philippen geeft ze volledig.

F. P[RIMS]. — *Kempische Toponimen uit het Registrum Thronomartinianum*. (In « Bijdragen tot de Geschiedenis. XXII. blz. 211-215).

Prior Bosmans stelde in 1744 een nieuw manuaal samen van de goederen der vereenigde huizen. Daarin komt voor :

« WUSTWEZEL. *Seven loopen coren op eenen bempt genaempt den Tengieter gelegen achter Boeckelen onder Wustwesel*. (Wordt hier « Breikelen » bedoeld?)
K. P.

C. SLOOTMANS. — *De Troepenbewegingen vanuit de Vesting Bergen op Zoom tijdens den tiendaagschen veldtocht*. (In « Sinte Geertruydsbronne » 8^e jg. blz. 89-102.)

Schrijver heeft het over de schermutselingen te Kalmpthout en den Belgischen overval uit een hinderlaag te Kapellen, waar onze gemeente ook eenigszins in betrokken werd. We vatten samen : Een colonne Hollandsche troepen rukte den 4^e Aug. 1831 voort van uit Zundert tot Wuestwezel. Den 5^e Aug. geraakte de colonne uit Breda, aangevoerd door kolonel Veeren, slaags met de Belgen tusschen Wuestwezel en Brasschaat. Nadat de Hollanders de overhand hadden gekregen, achtervolgden ze de Belgen. Veeren had zich met zijn mannen in het bivak te Wuestwezel teruggetrokken en tegen den avond trokken ze de grens over naar Zundert.

Men vergelijke « Wesalia » (IV, blz. 59-60).

K. P.

— Ter uitgeverij L. Braeckmans, te Brecht, is verschenen een werk over « *De Tijd in de Folklore* » door A. ULENS. Prijs 10 fr. — Warm aanbevolen. — Te bestellen bij den schrijver : Statiestraat, Esschen. — Bespreking in volgend nummer.

Jan Hens, handelaar, Dorpstraat.
 H. Hoeben-Van den Wijngaert, expert-boekhouder, Hove.
 J. Hofmans, bestuurder der melkerij.
 J. G. A. Hogerlinden, hoofdkom. gemeentesekretaris, Arnhem (Holland).
 Aug. Janssens, leeraar, Oude Kerkstraat, 29, Antwerpen.
 Fr. Janssens, Turnhoutsche baan, 125, Borgerhout.
 Jan Kenis, Westdoorn.
 J. Kenis, gemeentesekretaris, Reeth.
 Mevr. W. Koch de Gooreind, kasteel van Gooreind.
 Hub. Kunst, onderwijzer, Neerstraat, 18, Roermond (Holland).
 Leo Kuylen, Oorderenweg, 1, Eeckeren.
 A. Leenaerts, Walenstraat, 44, Antwerpen.
 H. Leys, Calmpthoutsche steenweg.
 Jos Leys, Dorp, 135.
 L. Lucas, Olmendreef, Cappellen.
 Louis Maes, kunst- en kerkmeubelen, Sint-Lenaerts.
 G. Mariën, Exterlaar, 109, Berchem.
 Karel Meerbergen, prov. raadslid, Osystraat, 24, Antwerpen.
 M. Mertens, Cogels-Osylei, Berchem.
 Leo Michielsens-Van Beeck, schoolopziener, Cappellen.
 E. Moors, Floralei, Oude-God.
 M. Moors, onderwijzeres, Merxplas.
 P. J. Nuytemans, Klein Gooreind.
 A. Ooms, Viersel.
 V. Ortenzi, Oude Koornmarkt, 58, Antwerpen.
 J. Peeraer, oud-schoolhoofd, Zundert (Nederl.)
 Const. Peeters, Dorp, 174.
 Edward Peeters, Pyckestraat, 21, Antwerpen.
 Flor. Peeters, sigarenfabrikant.
 E. H. F. Peeters, pastoor, Oosterhout (Holland).
 Louis Peeters, Hoevenschebaan, 6-8, Cappellen.
 René Peeters, fotograaf.
 R. Peeters, Oedenkovenstraat, 25, Borgerhout.
 Fl. Pellaers, Kleine Beerstraat, 30, Antwerpen.
 L. Pellaers-Van Beeck, Doornboomstraat, Hove.
 Edw. Pourbaix, brouwer, Gooreind.
 A. Ribbens, onderwijzer.
 Victor Ribbens, Achterbroeck.
 Dr. L. Schöller, St. Pietersnieuwstraat, 37, Gent.
 Jos. Snepvangers, Lange Leemstraat, 73, Antwerpen.
 Willem Snepvangers, Dorp.
 Jhr. Mr. M. W. Snoeck, Koestraat, 8, Zwolle (Holland).
 Lod. Staepels, schilder.
 L. Stroobant, Absheide, Beersse.
 Frans Tiebos, Rudolfstraat, 11, Antwerpen.
 Louis Tiebos, Rudolfstraat, 9, Antwerpen.
 Eugene Van Beeck, gemeentesekretaris.
 Jul. Van Beeck, Handelslei.
 Wed. L. Van Beeck, Maarschalk Fochlaan, 88, Schaarbeek.
 E. H. Dr. Van Dregt, pastoor, Nieuwmoer.
 E. H. Van Bueren, pastoor, Borsbeek.
 Karel Van den Branden, Esschen-Wildert.
 J. Van den Broek, gemeentesekretaris, Loenhout.
 E. H. A. Van den Heuvel, St. Pieterstraat, 1, Luik.
 Henri Van den Heuvel, aannemer.
 Wed. J. Van den Heuvel en Kinderen, Hôtel « De Ster ».
 E. H. Lod. Van der Jonckheyd, leeraar, Hoogstraten.
 Neel Van Deuren, Milisstraat, 48, Antwerpen.
 Prof. Dr H. J. Van de Weyer, hoogl., Schreurevest, 29, Heverlee.
 Alf. Van de Wiele, Van Schoorstraat, 99, Schaarbeek.
 J. Van Elsacker, Duffelaerhof, Achterbroeck.
 E. H. J. van Genck, pastoor, Achtmaal-Zundert (Holland).
 V. Van Himbergen, gemeentesekretaris, Ravels.
 E. H. Van Horenbeeck, pastoor, Gooreind.
 Frans Van Hoydonck, onderwijzer, Sint-Lenaerts.
 Frans Van Hoydonck-Hens, brouwer, Wernhout-Zundert (Holl.)
 Jozef Van Hoydonck, gemeentebediende.
 Michel Van Hoydonck, kantoor.
 Wed. Van Laerhoven-Van Beeck, Gemeentepark.
 H. Vanmassenhove, ontvanger tolrechten.
 Al. Van Oers, Rich. Neyberghlaan, 46, Brussel.
 J. van Poll, grafische Kunstinrichting, Rozendaal (Holland).
 Baron L. van Pottelsberghe de la Potterie, Melle.
 Barones L. van Pottelsberghe de la Potterie, kasteel «Sterbosch».
 A. Van Pul, rijksveearts.
 E. H. J. Van Roey, onderpastoor, Esschen.
 Dirk Vansina, Markgravestraat, 14, Antwerpen.
 F. Van Thillo, Handelslei.

J. D. H. van Uden, Rijkstraatsweg, 208, Haarlem (Holland).
 J. Van Uytbergen, du Fourneustraats, 29, Berchem.
 J. Van Wyck, Vinkenstraats 30, Antwerpen.
 Mme. We. Th. Verellen, Posterijhof, Gooreind.
 Modest Verellen, wisselagent, Calmpthout.
 Ern. Verlooy, villa «'t Heibieke», Brasschaat-Polygoon.
 J. Verstraelen, Vrijheid, Hoogstraten.
 E. H. Verstreken, kapelaan, Sterbosch.
 Al. Vervoort, Mutsaertstraats, 38, Antwerpen.
 Constant Vervoort, postontvanger.
 Fr. Wouters, Lessiusstraats, Brecht.

LEDEN :

J. Aertsens, Oud-Gooreind, 17.
 Alf. Akkermans, Bleeken.
 J. Appelian, Van de Wielei, 54, Brasschaat.
 F. Berkvens, koster, Gooreind.
 L. Bervoets, Van den Houte's lei, 3, Deurne.
 Aloïs Blommaert,
 Corn. Boden, Westdoorn.
 Frans Boden, Westdoorn.
 D. Boen, Kerkeneind, Calmpthout.
 Louis Boeren, bakker, Ste-Mariaburg.
 Ach. Bosschaerts, onderwijzer.
 Fr. Bresseleers, onderwijzer, Eekeren-Donk.
 L. Bresseleers, onderwijzer, Loenhout.
 V. Breugelmans, Achterbrug, 220.
 J. Carpentier, Dorp.
 J. Cornelissen, Eikblokstraats, 19, Deurne.
 L. Cornelissen, Heyslagschebaan, Brasschaat.
 C. Cornelissens, Keieven, 192.
 Fr. Cornelissens, Bredabaan, 194.
 Fr. Cox, Oud-Gooreind, 20.
 H. De Bièvre, drukker, Schooten.
 Jan De Clerck, onderwijzer, Schooten.
 E. H. Th. De Molder, pastoor, Oostmalle.
 E. H. F. De Ridder, pastoor, Hombeck.
 G. De Ridder, Architect, Lozanastr. 90, Antwerpen.
 R. De Roover, Heermanstraats, 5, Merxem.
 Dierckxens, Statiestraats, Esschen.
 J. Dupont, Augustynenstraats, Antwerpen.
 C. Elst, Van Vaerenbergstraats, 6, Berchem.
 Adr. Francken, Baan.
 L. Francken, Gasthuishoevestr. 25 Merxem.
 Mme E. Frison, Lange Van Peltstraats, 32, Antwerpen.
 Em. Gochtstouwers, Calmpth. steenweg.
 J. Gommers, Noordheuvel, 42.
 Felix Goris, Handelslei.
 J. Govaers, Korte Van Peltstraats, 15, Antwerpen.
 M. Haesaert, Kerkeneind, 73, Calmpthout.
 Jul. Hens, Dorp,
 Louis Hens, provinciaal raadslid, Pulderbosch.
 Jan Hertoghs, Handelslei.
 Alf. Herrygers, Kruisweg,
 Jan Herrygers, Paal,
 E. H. Kanunnik Jansen, O. P. archivaris der stad Turnhout.
 H. Kanora, Hofstraats, 33, Eekeren.
 C. Kerremans, Handelslei,
 W. Kohler, Deurne (Noord).
 E. H. Kanunnik J. Laenen, archivaris v. h. Aartsbisdom, Mechelen.
 E. H. J. Lauwereys, leeraar, Hoogstraten.
 Jan Leenaerts, Eikestraats, 9, Berchem.
 Jozef Leenaerts, Baan.
 E. H. J. Leys, Oude Baan.
 Louis Luyckx, Beersgat, 99.
 G. Meeusen, gemeentearchivaris, Esschen.
 Fr. Meeusens, melkerijbestuurder, Loenhout.
 M. Meylaerts, Posterijhof, Gooreind.
 Corn. Neys, Heiken.
 F. Nickmans, V. d. Wervestr. 61, Antwerpen.
 Fr. Oerlemans, Dorp,
 E. J. Ossenblok, S' Mattheusstraats, 11, Borgerhout.

Adr. Paelinckx, Oude Baan, 312.
 Frans Paelinckx, Achterbrug.
 Frans Paelinckx, Steenweg Nieuwmoer.
 Flor. Peeters, St-Annagesticht, Berchem.
 Frans Peeters, onderwijzer, Esschen.
 Jan Peeters, hovenier, Calmpthout.
 Jan Peeters, Processieweg, St. Lenaarts.
 K. Peeters, Dorp, 130.
 Maria Peeters, Bestuurster Naad- en Snij-school.
 E. H. Philippen, archivaris Commissie Openb. Onderstand, Antwerpen.
 P. Pieters, Kerkplaats, 307.
 Hendrik Pockelé, gemeentebediende.
 Louis Pockelé, trambediende.
 W. Poppelaars, Gooreind.
 E. H. Dr. Floris Prims, archivaris, Antwerpen.
 A. Quirynen, Oud-Gooreind, 14.
 J. Roelen, Baan, 173.
 L. Schrijvers, provinciaal raadslid, Gooreind.
 E. Somers, Van Practlei, 34, Merxem.
 E. H. L. Soons, Onderpastoor, Santhoven.
 Alfons Staepels, Kruisweg.
 Dr. R. Sterckens, De Bosschaertstraats, 245, Antwerpen.
 Fr. Stevens, Gooreind.
 Em. Torreale, Archivaris, Hoogstraten.
 A. Ulens, onderwijzer, Esschen.
 A. Van Cuyck, Ten Eeckhovellei, 10, Deurne.
 P. J. Van de Locht, Gasthuis, Gooreind.
 Frans Van den Bergh, Ginhoven.
 P. Van den Broeck, Hamme (O. VI.).
 J. Van den Heuvel, Bredabaan, 73, Gooreind.
 Arn. Van de Put, Gooreind.
 Alf. Van der Jonckheyd, Dorp, 111.
 Corn. Van der Jonckheyd, Handelslei.
 Van der Smisen, Lange Loobroeckstraats, 220 Antwerpen.
 Cl. Vandoninck, onderwijzer, Meerhout-Gestel.
 A. H. van Dyck, Kerkpleinstraats, 3, Etterbeek.
 Dr. G. Van Dyck, geneesheer, Esschen.
 H. Van Dyck, brouwer, Loenhout.
 J. Van Tichelt, Bredabaan.
 L. Van Staay, A. Boelstraats, 128.
 Louis Van Geel, Dorp, 178.
 Fernand Van Gelder, Jean d'Ardennestraats, 50, Brussel.
 Em. Van Hoeydonck, Polderstraats, 194.
 K. Van Hoydonck, Beersgat.
 J. Van Loon, Akkervcken, 7.
 C. Van Looveren, Noordheuvel, 43.
 Jozef Van Looveren, Breikelen.
 Jozef Van Looveren, Baan, 95.
 Louis van Looveren, Breikelen.
 V. Van Nuten, landbouwingenieur, Esschen.
 Jozef Van Oevelen, Achterbroek.
 M. Verhoeven, Donckschesteeweg, Brasschaat.
 Theofiel Verellen, brouwer.
 Corn. Vermeiren, Kl. Biest.
 Jan Verstraelen-Cox, Dorp.
 Karel Vervoort, bediende.
 Em. Vrancken, Scheepswerfstr. 21, Hoboken.
 R. Wagner, Lieve Vrouwstraats, 48, Eekeren.
 Alf. Wouters, notaris, Merxplas.